

3. M. Bakunyin politikai filozófiája: a tudományos anarchizmus

(Válogatta és szerkesztette: G.P. Maximoff; Glencoe, Illinois, The Free Press, 1953. ELTE TSZIT 208., 219., 396., 438–439., 462–463.)

Az államok közötti kapcsolatokat a dzsungel törvénye irányítja. Minden államnak, föderatív, vagy nem föderatív jellegétől függetlenül, a végső bukás veszélye mellett is arra kell törekednie, hogy a leghatalmasabb állammá váljék. Meg kell semmisítenie másokat, hogy őt ne semmisítsék meg, meg kell hódítania másokat, hogy őt meg ne hódítsák, szolgaságba kell vetnie másokat, hogy őt ne vessék szolgaságba, mivel két párhuzamos, de egymásnak idegen hatalom nem létezhet együtt anélkül, hogy le ne rombolná egymást.

Az állam széttöri az emberiség egyetemes szolidaritását.

Az állam az emberiség legkirívóbb, legcinikusabb és legteljesebb tagadása. Szétszakítja a földön élő emberek szolidaritását és egyesíti egy részüket azért, hogy a másik részt lerombolja, meghódítsa és szolgaságba vesse. Csak saját polgárait védi, korlátozás nélkül elismeri az emberi jogokat, az emberiséget és a civilizációt, de csak saját határain belül. És mivel határain kívül semmiféle jogot nem ismer el, ezért egészen logikusan jogot formál arra, hogy a legszélsőséesebb anti-humánus módon bánjon minden idegennel, akit kirabolhat, kiirthat, vagy akaratának alávetethet...

Az állam a történelmileg szükségszerű rossz.

Nem így van ez az állam esetében. Nem habozok kimondani, hogy az állam rossz, de történelmileg szükségszerű rossz, amely oly szükségszerű volt a múltban, mint ahogy előbb vagy utóbb elhalása lesz szükségszerű, ugyanolyan szükségszerű, mint ahogy a primitív állatóság és a teológiai kitérő szükséges volt a múltban. Az állam nem a társadalom; ez csak egyike a történelmi formáknak, jellegében nyers és absztrakt. Történelmileg az állam valamennyi országban erőszak, rablás és gyilkosság – egyszóval a háború és hódítás – és nemzetek vallási fantáziája által alkotott istenek házasságából eredt. Igazi kezdetétől fogva a nyers erő és a győztes igazság szentesítése volt és ma is az. Még a legdemokratikusabb országokban is, mint amilyen az USA és Svájc, egyszerűen csupán egy kisebbség kiváltságainak és a nagy többség szolgaságba vetésének szentesítése.

Az állam elleni lázadás. Az állam elleni lázadás sokkal könnyebb, mert van valami az állam természetében, ami provokálja a lázadást. Az állam autoritás, hatalom, kérkedően kimutatja és imádja hatalmát. Nem törekszik arra, hogy megszerettesse magát, hogy meggyőzzön, hogy megtérítsen. Mindig beavatkozik és különösen rossz módszerrel teszi ezt. Nem képes rábeszélni, csak kényszeríteni és erőt mutatni. Ezért nehéz elrejtetni természetét, és az emberi akarat törvényes korlátozója és szabadságának állandó tagadása marad. ...

A föderalizmus az új társadalom politikai eszméje. Nem nyilvánvaló, hogy Európa szabadságának és békéjének megmentése érdekében ezzel a szörnyű és elnyomó katonai centralizációval, a bürokratikus, a despotikus, a monarchikus, alkotmányos vagy még a köztársasági állammal is szembe kell állítanunk a föderalizmus dicső elveit?

Ezért nyilvánvaló kell, hogy legyen mindenki számára, aki Európa emancipációját komolyan kívánja, hogy amíg meg kell őriznünk tiszteletünket a francia forradalom nagy szocialista és emberi eszméi iránt, ugyanak-

kor el kell vetnünk állami politikáját és eredményesen alkalmaznunk kell az északamerikaiak által követett politikai szabadságot...

A forradalmi diktatúra és az állam elméletének közös alapja.

E teóriák a nép-részvétel fikcióján és azon a kis szerepen alapulnak, amit ma a tömegek játszanak a választásokon, ahol mindegy, hogy miért és kire szavaznak; azon a feltételezésen alapulnak, hogy a nép, sohasem találkozott még ilyen sértő elképzeléssel — általános akarata és elképzelései kifejezhetőek. Az állam és a forradalmi diktatúra koncepciója egyaránt ezen alapul.

A forradalmi diktatúra és az állam teóriája csak külsődleges jegyekben térnek el egymástól. Lényegében a kettő ugyanazt állítja: a kisebbség uralma szükséges a többség felett a többség állítólagos korlátoltsága és a kisebbség állítólagos magasabb szintű intelligenciája miatt. Mindkettő egyaránt reakciós, mindkettő végső konzekvenciája a politikai és gazdasági privilégiumoknak az uralkodó kisebbség kezében való egyesítése és a néptömegek szolgátságba döntése. Az elméleti szocialisták az állam barátai. Most már világos, hogy az elméleti szocialisták, akiknek a jelenlegi hatalom és rendszer lerombolása a céljuk annak érdekében, hogy helyére saját diktatúrájukat állítsák — sosem voltak és lesznek az állam ellenségei, hanem éppen ellenkezőleg, mindig az állam lelkes hivei voltak és lesznek. Csak annak a hatalomnak ellenségei, amely nekik nem biztosít helyet. A jelenleg fennálló politikai intézmények ellenségei, mert ezek akadályozzák saját diktatúrájuk létrehozását, de ugyanakkor az államnak és az állami hatalomnak lelkes hivei, egy olyan forradalmat akarnak, amely nem szabadítja fel a munkástömegeket — amely megfoszthatná ezt a forradalmi kisebbséget a veszélytől, hogy a népet új igába hajthatja és hogy a nép áldja majd ezt a kisebbséget a kormányzati intézkedésekért.

A szabad társadalom programja.

Mazzini rendszerén kívül, amely állami formában szervezett köztársaság, nincs másik rendszer, hacsak nem az anarchizmus, amelyben a köztársaság közösség, föderáció, amely szocialista és igazi népi köztársaság. Ez a politika a társadalmi forradalom politikája, célja az állam eltörlése és a nép teljesen szabad gazdasági szervezete, a föderalizmus útján alulról felfelé kiépülő szervezet.

Nem lesz lehetséges a politikai kormányzat léte, a kormányzat a közös ügyek egyszerű adminisztrációjává fog átalakulni.

Programunk néhány szóban foglalható össze: béke, emancipáció és az elnyomottak boldogsága. Háború minden elnyomó és rabló ellen. Az egész

munkásság kárpótlása: minden tőkét, gyárat, munkaeszközt, az anyagi javakat az egyesülés (asszociáció) kezébe, a földet pedig azoknak, akik saját kezükkel művelik meg, kell átadni.

Szabadság, igazságosság és testvériség minden emberi lénynek a születéstől a halálig.

Egyenlőség mindenki számára.

Egyenlő fejlődési, tanulási, nevelési feltételek, egyenlő életlehetőség mindaddig, amíg valaki dolgozik, mindenkinek különbségre való tekintet nélkül.

A társadalom olyan szervezete, amely a mezőgazdasági és ipari munkások egyesülései, a tudományos és irodalmi egyesülések alulról felfelé kiépülő szabad szövetsége, ahol az egyesülések várossá és faluvá, tartományokká, nemzetekké és végül nemzetközi testvéri unióvá szerveződnek.